

SARS E ABELA R18 BILLION YA MAŠALEDI A DITSENO

Tshwane, 12 Dibatsela 2025 – Ditirelo tša Motšhelo tša Afrika Borwa (SARS) di amogela Polelo ya Pholisi ya Tekanyetšo ya ditšhelete ya Gare (MTBPS) yeo e tafotšwego Palamenteng lehono ke Tona ya Ditšhelete Mra Enoch Godongwana. Tona o lekotšeswa nete ya tekanyo ya ditseno tša motšhelo tša Tekanyetšo ya ditšhelete ya 2025 ya go tloga ka R1 985.6 billion go ya go R2 005.3 billion.

Khomišinare Edward Kieswetter laeditše thekgo ya SARS ya polelo ya Tona, yeo e hlathollago mmapatsela wa go hlaka wa tšwetšopele ya kabelo ya ditšhelete tša naga. “MTBPS e bea magato a go matlafatša go phegelela ga ikonomi ya naga. SARS e itlamile go thekga ditebo tše ka go tsepelela go kgoboketšo ya ditseno e tseneletšego, kaonafatšo ya obamelo le nolofatšo ya kgwebišano le maitapišo a go se fetoge, bokgoni bjo bo kaone bja tshepedišo, le boitlhamelo bja diphetogo tše mpsha,” gwa bolela Kieswetter.

Go tloga ka la 30 Lewedi 2025, SARS e be e šetše e kolekile nete ya ditseno tša R924.7 billion, yeo e tšwago go dikoleka tša kroso ya R1 157.6 billion le ditefelo tša dipušetšo tša R232.9 billion. Se se laetša kgolo ya ngwaga ka ngwaga ya R78.6 billion le mašaledi a R18 billion go bapetšwa le ditekanyo tše di gatišitšwego, tša go laetša tsela ya go holofetša ya bogare bja ngwaga wa ditšhelete. Palo ya go batamela 50% ya tekanyo ya ditiragatšo e tšwa go maitekelo a obamelo.

Lenaneo la SARS la obamelo le tšwelapele go laetša dipoelo. Ka nako e tee, SARS e hweditše R131.6 billion go tšwa go ditiragalo tša obamelo, tša palo ya go tloga ka R122.6 billion go ngwaga wa go feta. Dikoleka tša sekoloto di fihleletše R47.1 billion, koketšo ya R3.3 billion (7.5%), ka tišetšo ya dikabelo tša SARS go ditšhelete tša bosetšhaba.

Kieswetter o reta diphihlelelo tša SARS go maitapišo a bašomi ba yona le obamelo ya balefela motšhelo. “Morago ga dipalo tša dinomoro tše ke bašomi bao ba ineetšego ba SARS bao ba šomago mešomo e millione ya dilo tše nnyane tšatši ka tšatši, le balefela motšhelo ba bantši bao ba obamelago bao dikabelo tša bona di dirago katlego ka mo go kgonegago. Boikgafo bja bona ke go thuša go matlafatša tebelelo ya ditšhelete tša ka Afrika Borwa le go aga maatla a bokamoso. Dipoelo tše di gatelela go šoma gabotse ga SARS ka go koleka ditseno gomme di botse go tebelelo ya ditšhelete tša naga.

Go aga godimo ga tshepetšo ye ya lebelo, go koleka ditseno go laeditše kgotlelelo go ralala le magoro a magolo a motšhelo. Dikoleka go tšwa go Motšhelo wa Letseno la Koporeite (CIT), PAYE, Motšhelo wa Ditivitente, VAT ya tša Legae, Levi ya Kakaretšo ya Makhura (Ditšwantle), gammogo le ditefelo tša pušetšo ya tšhelete ya VAT yeo e lekanyeditšwego tlase, ka go se fetoge e ile ya feta ditebelelo, go tiišetša maikarabelo a SARS a go tšwetšapele matlafatšo ya ditšhelete tša naga.

- **Motšhelo wa Letseno la Koporeiti (CIT):** ditefelo tša Ngwaga go fihla ka letšatšikgwedi tša Motšhelo wa Letseno la Koporeiti (CIT) tša R164.5 billion, o oketšegile ka R14.2 billion (9.5%) gomme o fetiša ditekanyo tše di gatišitšwego tša R4.7 billion (3.0%). Dikoleka di okeditšwe ke SARS go ya ka Temana ya 19(3) yeo e fihleletšego R10.0 billion ya tlaleletšo. Dikabelo tše dintši ke tša dikhamphani tša disektara tše Meepo le Ditšhelete. Sektara ya meepo e tšwelapele go go kgatlhana le ditlhotlho tše dikgolo ka lebaka la ditheko tša dithoto tša palladium, borale bja ditšhipi le malahla. Go ya fase le godimo ga ditheko go ama go dira poelo ga dikhamphane, gomme go feleletša ka kgatelelo ya go ya fase ya ditefelo tša motšhelo wa sebakanyana wa CIT.
- **Dikoleka tša PAYE** tša R371.0 billion di begile kgolo ya R30.9 billion (9.1%) kgahlanong le ngwaga o fetilego gomme e fetišitše tekanyo yeo e gatišitšwego ka R3.2 billion (0.9%). Kgolo ya ngwaga ka ngwaga e otletšwe kudu ke ditefelo go tšwa go bengmešomo ka go disektara tša Ditšhelete le Setšhaba. Ditšhišinyo tša motšhelo tše di begilwego ka Tekanyetšo ya ditšhelete ya 2025 ga se di akaretše peakanyoleswa ya infoleišene go mašakana a motšhelo wa PIT le ditela morago; magato ao a letetšwego go fihlelela R16.7 billion ngwaga ka moka. Seripa sa mathomo sa ngwaga, dikoleka tša PAYE go tšwa go dikgogo tša Pitša tše Pedi di be di theilwa go palomoka ya kroso yeo e gogilwego ya R18.2 billion le palo yeo e tšhedišitšwego ya boleng bja R5.2 billion.
- **Dikoleka tša motšhelo wa di dividende** di dirile R22.3 billion, ka koketšo ya R5.3 billion (31.0%) go bapetšwa le ngwagola ka rekhoto ya pheteledi ya R4.6 billion (25.7%) kgahlanong le ditekanyo tše di gatišitšwego. Se se akaretša tefelo e ntši ya tefelo e tee ya R1.4 billion, mola kotlelo e ntši ya kgolo ye e be e le Ditšhelete, Dilog, le disektara tša Wholesale le Mabenkele.

- **Dikoleka tša VAT ya tša Legae** e dirile R292.7 billion, yeo e emetšeo koketšo ya ngwaga ka ngwaga ya R21.1 billion (7.8%). Se se be se hlohleletšwa kudu ke kgolo ka go disektara tša Ditšhelete, Wholesale, le Dikgwebo, gomme karolo e fokotšwa ke sektara ya Dinamelwa. Dikoleka tša VAT ya Legae ya ngwaga go fihla ka letšatšikgwedi di fetišitše tekanyo yeo e gatišitšwego ka R5.2 billion (1.8%).
- **VAT ya Tlišogae** e šomile gampe kudu ka R3.7 billion ka lebaka la kgolo ya tlase ya boleng bja ditlišogae ya 1.2%, yeo e bego e lebeletšwe go gola ka 5.4% ngwaga ka moka.
- **Dipušetšo tša ditefelo tša VAT** tša fase go feta ka mo go bego go letetšwe, di dirile R183.9 billion, goba koketšo ya go kgaoletšwa ya R0.2 billion (0.1%) go tšwa ngwagola. Dipelo tše tše dibotse ke ka lebaka la tsepelelo ya go tšwetšwapele ka maitekelo a SARS go thibela ditleleime tša go se dumelelwe le dipušetšo tša tšhelete tša bomenetša. Taolo ya kotsi ya pušetšo ya tšhelete e dirile kabelo e kgolo kudu go kaonafatšo e kgolo ya ditseno tša Nete ya VAT.
- **Dikoleka tša Lebi ya Kakaretšo ya Makhura** ya R44.7 billion e bile R2.1 billion (5.0%) go feta ngwagola gomme di fetišitše ditekanyo tšeo di gatišitšwego ka R2.3 billion (5.3%). Ditsebišo tša makhura tša go tloga ka Moranang go fihla ka Lewedi di begile palomoka ya kgolo ya nete ya ngwaga ka ngwaga ya 2.1% (dilitara tša dimilione tše 241.9) ka bolumu. Ditsebišo go tšwa go batlišagae di oketšegile ka 133.1% (dilirata tša dimilione tše 3 605.3) gomme di fokoditšwe seripa ke ditsebišo go tšwa go batšweletši ba diloga ba selegae, tšeo di fokotšegilego ngwaga ka ngwaga ka 39.0% (dilitara tša dimilione tše 3 363.4).

Mašalela go ditšweletšwa tša motšhelo tšeo di lego mo godimo di fokoditšwe ka seripa ke dikoleka tša fase kudu ka mo go bego go sa letelwa go tšwa go metšhelo ya **Sebakanyana ya PIT**, Ditekolo tša PIT, le metšhelo ya Khasetomo; gammogo le ditefelo tša dipušetšo tša tšhelete tša tšeo di akanyeditšwego godimo:

- **Tekanyo yeo e gatišitšwego ya 2025/26 ya Motšhelo wa Sebakanyana wa PIT** ke R51.5 billion, ka tekanyo ya tebanyo ya ngwaga ka botlalo ya 19.1% ya go bapetšwa le ngwagola. Dikoleka tša ngwaga go fihla ka letšatšikgwedi tša

R17.4 billion di begile kgolo ya R1.5 billion (9.4%) go bapetšwa le ngwagola gomme di hlaeditše ditekanyo tšeo di gatišitšwego ka R1.5 billion (8.2%).

- **Dikoleka tša motšhelo wa kelo ya PIT** ya R9.9 billion e rekhotle kgolo ya R0.4 billion (3.8%) go bapetšwa le ngwagola gomme e hlaeditše ka R1.1 billion (9.7%). Kgolo e otletšwe kudu ke sektara ya Setšhaba gomme e fokotšegile ka seripa ka go sektara ya Moepo.
- **Ditekanyo tša 2025/26 tša ngwaga ka moka tšeo di gatišitšwego tša metšhelo ya bagwebi ba Khasetomo** ke R360.6 billion, yeo e dirilego kgolo ya tekanyo ya ngwaga ka ngwaga ya 5.5%. Go tloga ka 30 Lewedi 2025, dikoleka di fihleletše R156.7 billion, ka go emela kgolo yeo e bego e sa letelwa ya R5.0 billion (3.3%), yeo e otletšwego ke VAT ya Tlišogae ya R2.7 billion (2.3%) le Makgetho a Khasetomo a R2.3 billion (7.2%). Dikoleka tša ngwaga ka ngwaga di hlaeditše go ditekanyo tša go gatišwa ka R3.4 billion (-2.1%), ka lebaka la tlhalelo ya VAT ya Tlišogae, gomme e fokotšegile seripa ka pheteledi ya dikoleka tša dikoloto tša Makgetho a Khasetomo.
- **Dipušetšo tša tšhelete ya PIT** ya R32.2 billion e rekhotle kgolo ya R4.5 billion (16.2%) go bapetšwa le ngwagola gomme e fetišitše ditekanyo tša go gatišwa tša R1.4 billion (4.4%).
- **dipušetšo tša PIT** tša 7.3 million di amogetšwe (go bapetšwa le 6.6 million ka nako e tee ngwagola). Go dipušetšo tše, 5.7 million e etšwe ka othomethiki go bapetšwa le 4.8 million ya ngwagola. dipušetšo tša 4.6 million di phethagetše ka kelo ya dikhrediti ka palomoka ya R31.2 billion, gomme e nyalelane le bolumu ya ngwagola eupša e laeditše R1.9 billion ya koketšo ya boleng.

Khomišinare Kieswetter o tlišeditše boitlamo bja SARS bja go aga setheo sa sebjalebja, sa bohlale sa go thekgwa ka petego le botshephegi. “Mošomo wa rena o fetiša go koleka motšhelo; re tšwetšapele ditebo tša ditšhelete tša naga ka phegelelo ya ditlhohlo tšeo re lebanego le tšona tše bjale ka dikoloto, hlokego ya mešomo le go hloka tekatekano. Gape mmušo o itshephile ditseno tša motšhelo ka 90% ya ditshenyagelo, tshepetšo e kgolo ya ditlabelo tša legae e bohlokwa go boloka potego ya ditšhelete tša naga le go fokotša go itshepha thekgo ya ka ntle ya ditšhelete”.

Go akgofiša dipelo tše ka Tekanyetšo ya 2025, Tona Godongwana o abetše R7.5 billion ya tlaleletšo go SARS go Mohlako wa Ditshenyagelo tša Gare (2025/2026; 2026/2027; 2027/2028).

SARS e etapele Taolo ya Motšhelo ka 3.0, leano la sebjalebja le le tsepeletšego go tšweletšo ya platfomo ya bohlale, ya tswalanyo ya ditšithale ya go otlelwa ka saense ya data yeo e tšwetšego pele. Mohlako wo na le diprotšeke tše seswai:

- Thuthotlhahlo ya bašomi gore ba dule ba na le tsebo ya maleba lefaseng la ka moso la mešomo ya bohlale bja ekišo.
- Go hloma mokgwatšhomo wo o kgethegilego wa boitsebišo bja ditšithale go kaonafatša potego le go nolofatša tiišetšo.
- Go dira phothale ya akhaonte ya molefela motšhelo ya go kgontšha bengmešomo go direla balefela motšhelo kaone.
- Go mpshafatša platfomo ya taolo ya dikgetsi tša bohlale, tša tirišo ya saense ya data le bohlale bja ekišo.
- Go tswalanya mmotlolo wa obamelo ya go thewa ka setheo go platfomo ya go otlela tšhutišo go tloga go sekegelo, go porofaela ga go thewa ka kotsi ya tsebišo ya go lebiša go profaela ga sekegelo ya nako ya bjale.
- Go aga tshepetšo ya tefelo ya semetseng (ka tirišano le Panka ya Resefe ya Afrika Borwa) og oketša botshephegi bja tefelo ka akaretšo e kgolo le go fokotša tirišo ya kheše.
- Go mpshafatša mafelelo le mafelelo a taolo ya VAT
- Go mpshafatša khasetomo ya sebele le thekenolotši le kago ya taolo ya motšhelophahlogae.

Ikonomi yeo e sego molaong e atile ka Afrka Borwa. Ka 1994, ikonomi yeo e sego molaong e lekanyeditšwe go ikarabela bakeng sa palo ya go batamela 4% ya GDP ya naga. Palo ye e begilwe ke dithutonyakišišo tše mmalwa, gomme e oketšegile ka palo e makatšago ya magareng ga 10% - 15% ya GDP ka 2024. A ke maemo a godimo ao a sa dumelelwego ka go ikonomi ya rena gomme e swanetše go fihlelelwa ka maiteko a potlako go bušetša morago maemo a kamano ya yona. Ditiragalo tše di sego molaong tša motsoko le disekerete, madila, makhura le phetošo ya makhura, ekišo ya

bofora, moepo wo o sego molaong, le go mokola gauta le diminerae tše dingwe ke hloro boroko.

SARS e tlo tšwelapele go fediša bomenetša le o šupetša lehumo la go se hlalosege mola e tswalanya ikonomi yeo e sego ya semmušo le mohlako wa katološo ya motšhelo. Setheo se dula se ikgafetše go dira tekanyo magarenga ga tirelo e kaone, tšhireletšo ya ditokelo tša belefela motšhelo le maikarabelo a tiišetšo ya molao mo go hlokegago. Katlego ya naga ya rena e ithekile ka maitapišoa rena a go šomana le ikonomi yeo e sego molaong. A go bolelwa gore re tlo tšwelapele go lwa kgatlhanong le leuba la bosenyi bjo bo gatelelago ikonomi ya rena.

Khomišinare Kieswetter o tšweleditše maikutlo a ditebogo go bašomi ba SARS ba 14 000 bakeng sa boikgafo bja go šoma ka maitapišo a boporofešenale. O boletše gore “mošomo wo re o dirago bjalo ka SARS o na le kamano ya go tliša diphetogo go setšhaba sa rena seo se šaparegilego kudu gomme re phethagatša boitlamo bja rena bja mošomo wa boineelo wo re o direlago”. Gape o lebogile balefela motšhelo, le baswarakabelo ba bangwe, bakeng sa dikabelo tša bona tša go thuša naga ya rena go fihlelela boitlamo bja yona go badudi ba yona ka moka.

Go hwetša tshedimošo enngwe, ka kgopelo ikgokaganye le SARS go SARSMedia@sars.gov.za